

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ

Μέσα στὸν κύκλο τῶν ἐκπροσώπων τῆς Ἀθηναϊκῆς Σχολῆς¹ (ὅπου δεσπόζουν στοιχεῖα πατριωτικά, θρησκευτικά, ἐρωτικά, συνδυασμένα συχνὰ μὲ ἔξαρσι τοῦ πνεύματος τῆς ἐλευθεροφροσύνης, ἀλλὰ καὶ μὲ ὑποταγὴν στὰ γνώρισμα τῶν εὐρωπαϊκοῦ ρομαντισμοῦ, διατυπωμένα ὅλα αὐτὰ σὲ μιὰ γλῶσσα, ποὺ σταθερὰ ἀποκλίνει ἀπὸ τὸν δημοτικώτερο τύπο πρὸς τάσεις ἀρχαϊσμοῦ) ὁ Γεώργιος Παράσχος, τυπικός ἐκπρόσωπός της, κρατεῖ μιὰ ἀπὸ τίς δεύτερες θέσεις. Ὡς ποιητῆς μὲ τὰ περιωρισμένα θέματα τῶν ἐμπνεύσεών του, ποὺ δὲν φθάνουν πάντα σὲ ὀλοκληρωμένες συνθέσεις, παρουσιάζει ἀδυναμία στὸ νὰ καλλιεργῇ ποικίλα εἶδη τοῦ ἐμμέτρου καὶ πεζοῦ λόγου καὶ παραμένει μέσα στὴν ἀτμόσφαιρα, ποὺ εἶχαν δημιουργήσει οἱ ἀδελφοὶ Ἀλῆξ. καὶ Παν. Σοῦτσοι καὶ ὁ Γεώργιος Ζαλοκώστας.

Ἡ ἐργασία αὐτὴ ἀποβλέπει στὴν βιογράφησι τοῦ Ποιητοῦ καὶ στὴν συγκέντρωσι βιβλιογραφικῶν στοιχείων σὲ μιὰ γενικώτερη θεώρησι τῆς δημιουργίας του, ποὺ δὲν ἔμεινε χωρὶς κάποια ἀπήχησι στὴν ἐποχὴ του.

Α' Βιογραφικὰ

Ὁ Γεώργιος Παράσχος γεννήθηκε στὴν Χίο τὸ 1820². Κατὰ τὴν παράδοσι — ποὺ παρακολουθεῖ καὶ μυθοποιεῖ, συχνὰ, περιστατικά τῆς ζωῆς τῶν λογοτεχνῶν — «κατὰ τὴν μυριόνεκρον σφαγὴν τῆς Χίου [1822], καθ' ἣν ἡ αἰμοχαρὴς τουρκικὴ μάχαιρα ἔσφαξεν ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῶν τῆς τλήμονος μητρὸς δύο αὐτῆς μικρὰ θυγάτρια, ὁ Γεώργιος, νήπιον τότε, μόλις ἐσώθη ὡς ἐκ θαύματος ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς γαλλικῆς σημαίας, δι' ἧς ἔσπευσεν ἐκ τοῦ ἀπέναντι κειμένου μεγάρου του νὰ περιβάλη τὸ βρέ-

1. Βλ. Γλ. Πρωτοπαπα - Μπουμπουλίδου, Ἡ Ἀθηναϊκὴ Σχολή. Γραμματολογικὸ διάγραμμα. Ἰωάννινα 1976.

2. [Ἀνωμόως], Γεώργιος Παράσχος, «Παρνασσὸς ἢ Ἀπάνθισμα τῶν ἐκλεκτοτέρων ποιημάτων τῶν Νεωτέρων Ἑλλήνων Ποιητῶν». Τόμ. Α'. Ἐν Σμύρνῃ 1894, σ. 491.

φος μετὰ τῆς μητρὸς ὁ φιλέλληνη πρόξενος τῆς Γαλλίας»¹. Ὁ πατέρας του Παράσχος Νασάκης² (περ. 1793-1863)³, γέννημα τῆς Χίου καὶ ἀγωνιστῆς γιὰ τὴν ἐλευθερία τοῦ Νησιοῦ, κατέφυγε μαζὶ μὲ τὸν Γεώργιο στὴν Πελοπόννησο, ὅπου συνέχισε τὴν μαχητικὴ δρᾶσι του ἐναντίον τῶν Τούρκων, ἀρχηγὸς τῆς μικρῆς δμάδος τοῦ «σώματος τῶν Ἰώνων» στὴν μάχη τῶν Μύλων [1825] καὶ πολεμιστῆς μὲ τὸν Θεόδ. Κολοκοτρώνη ὡς τὴν ἀπελευθέρωσι τῆς Ἑλλάδος⁴. Στὸ σπίτι τοῦ Παράσχου ἄλλωστε στὸ Ναύπλιο, τὸ 1826, ὅπου μαρτυρεῖται ὅτι ἔμεινε καὶ ὁ Ἄλέξ. Σοῦτσος, ἐσύχναζαν ὁ Δημήτριος Ὑψηλάντης, ὁ Γεώργιος Μαυρομιχάλης, ὁ Γεώργιος Καραϊσκάκης, ὁ Ἰωάννης Μακρυγιάννης, κ. ἄ.⁵. Ἔτσι ὁ μικρὸς Γεώργιος ἔζησε ἔντονα τοὺς ἐθνικοὺς παλμούς στὸ οἰκογενειακό του περιβάλλον, ποὺ προσδιώρισε γενικώτερα καὶ τὶς μετέπειτα ἰδεολογικὲς καὶ πνευματικὲς του κατευθύνσεις.

Στὸ Ναύπλιο ἀρχικὰ μὲ τὸν Λεόντιο Ἀναστασιάδη⁶ καὶ στὴν Ἀθήνα ἀργότερα μὲ τὸν Γεώργιο Γεννάδιο⁷ ἐσπούδασε τὴν ἐλληνικὴ γραμματεία⁸, παράλληλα μὲ τὴν ἐκμάθησι τῆς γαλλικῆς γλώσσης⁹, ποὺ ἐσφράγισε ἄλλωστε τὴν ἐλληνικὴ παιδεία καὶ τὴν λογοτεχνικὴ ἀγωγή τοῦ ἀπελευθερωμένου Ἑλληνισμοῦ σ' ὅλον τὸν 19^ο αἰώνα. Ὁ Ἄλέξ. Ρ. Ραγκαβῆς παραδίδει ὅτι τὸ 1837, ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποία διάφοροι νέοι συγκροτήσανε θεατρικὸ ὄμιλο, ὁ Γεώργιος Παράσχος ἔπαιζε γυναικίους ρό-

1. [Κ. Σ κ ό κ ο υ], Γεώργιος Παράσχος, «Ἐθνικὸν Ἡμερολόγιον» 1887, σ. 289.

2. Γ ρ. Ξ ε ν ο π ο ὑ λ ο υ, Οἱ Παράσχοι, «Διαλέξεις περὶ Ἑλλήνων Ποιητῶν τοῦ 19^ο αἰῶνος» <Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ>. Τόμ. Β', ἐκδ. β'. Ἐν Ἀθήναις 1925, σ. 177. — Κ. Ο ὑ ρ ἄ ν η, Ἀχιλλεὺς Παράσχος. Ἡ ζωὴ του. Ἀθήνα [1944], σ. 11 κ. ἐξ.

3. Ἀ. Σ. Β υ ζ α ν τ ί ο υ, Λόγος ἐκφωνηθεὶς ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ σεβασμίου ἀγωνιστοῦ Παράσχου, ἐφ. «Ἐθνοφύλαξ», 5 Νοεμβρίου 1863, σ. 3-4.

4. Ἀ. Σ. Β υ ζ α ν τ ί ο υ, Λόγος ἐκφωνηθεὶς..., ὅπ.π.π., σ. 4.

5. Βλ. ἐφ. «Ἡλιος», 6 Ἰουλίου 1865, σ. 2.

6. Ὁ Λεόντιος Ἀναστασιάδης, συγγραφεὺς πολλῶν διδακτικῶν ἐγχειριδίων (γιὰ τὰ ὁποῖα βλ. Δ. Γ κ ί ν η - Β. Μ έ ξ ι α, Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία : 1800-1863. Τόμ. Β'. Ἐν Ἀθήναις 1941 — Τόμ. Γ'. Ἐν Ἀθήναις 1957) σατιρίσθηκε δξύτατα ἀπὸ τὸν Θ. Ὁ ρ φ α ν ἱ δ η, μὲ τὸ ποίημα «Ὁ παλαιὸς μου διδάσκαλος», «Τοξότης» φυλλ. Α', Μάρτιος [1840], σ. 13-18. (Πρβλ. καὶ σχετικὸ σχόλιο, Αὐτ., φυλλ. Β' [Ἀπρίλιος 1840], σ. 60-61).

7. Γιὰ τὸν Γ. Γεννάδιο βλ. Ξ ε ν ο φ ῶ ν τ ο ς Ἀ ν α σ τ α σ ι ἄ δ ο υ [= Ἰω. Γενναδίου], Γεωργίου Γενναδίου, Βίος, Ἔργα, Ἐπιστολαί. Μέρος πρῶτον. Ἐν Παρισίους 1926.

8. [Κ. Σ κ ό κ ο υ], Γεώργιος Παράσχος, ὅπ.π.π., σ. 289. — [Ἄ ν ω ν ὄ μ ω ς], Γεώργιος Παράσχος, «Παρνασσός ἢ Ἀπάνθισμα [...]», ὅπ.π.π., σ. 491.

9. Τὸ μεταφραστικὸ του ἔργο ἀπὸ κείμενα τοῦ V. Hugo ἢ τοῦ Ch. - Hub. Millenoye (βλ. π. κ., σ. 63-64) μαρτυρεῖ γιὰ τὴν γαλλομάθεια τοῦ ποιητοῦ, ποὺ ἴσως ἐνίσχυσε καὶ ἡ ἀναστροφὴ του μὲ τὸν Ἰωάννη Κωλέττη.

λους¹. Ὑποστηρίζεται ὅτι ὑπῆρξε ὁ ἐκδότης τῆς ἐφημερίδος «*Ἡ Νίκη*»² ὀπωσδήποτε παρηκολούθησε τὶς ἀντιβαυαρικὲς ἐκδηλώσεις τοῦ Ἄλεξ. Σούτσου (σὲ σύστασι τοῦ ὁποίου ὀφείλεται ἡ πρόσληψίς του ὡς γραμματέως τοῦ Ἰω. Κωλέττη³), ἔγραψε ποιήματα γιὰ τὴν καθιέρωσι τοῦ Συντάγματος⁴, πῆρε ἐνεργὸ μέρος σὲ σχετικὲς ἐκδηλώσεις⁵ καὶ προσανατολίσθηκε στὸν μεγαλοϊδεατισμό⁶. Ὁ σύνδεσμός του ἐξ ἄλλου μὲ τὸν Δημοσθένη Βαλαβάνη καὶ τὸν Γεώργιο Ζαλοκώστα⁷ ἐνίσχυσε τὴν ἔνταξί του μέσα στὸ ποιητικὸ κλίμα τῆς Ἀθηναϊκῆς Σχολῆς.

Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Ἰω. Κωλέττη, ὁ Γεώργιος Παράσχος ὑπηρετῶντας γιὰ μακρὸ χρονικὸ διάστημα ὡς δημόσιος ὑπάλληλος (Πρακτικογράφος τῆς Βουλῆς, Ἐφορος καὶ Διευθυντὴς τοῦ Γραφείου τῆς)⁸ ἐγνώρισε πολλὰς πικρίας ἀπὸ τὴν μικρόχαρη ἐπέμβασι τῆς πολιτικῆς, μὲ παύσεις καὶ ἀναδιορισμούς, πού δοκίμαζαν κάθε τόσο τὴν ποιητικὴ του ιδιοσυγκρασία⁹. Κατὰ τὰ ἄλλα ἡ ζωὴ του — ἀν ἐξαιρεθοῦν μικροπεριστα-

1. Ἀλ. Ραγκαβῆ, Ἀπομνημονεύματα. Τόμ. Β'. Ἐν Ἀθήναις 1895, σ. 47-48. (Πρβλ. καὶ Στρεψιάδου [=Μιχ. Μητσάκη], Γ. Παράσχος, ἐφ. «Τὸ Ἄστυ», 16 Φεβρουαρίου 1886, σ. 5). Τὴν πληροφορία αὐτὴ ἀμφισβητεῖ ὁ Ν. Λάσκαρης, Ἱστορία τοῦ Νεοελληνικοῦ Θεάτρου. Τόμ. Β'. Ἀθήναι 1939, σ. 315.

2. Γρ. Ξενοπούλου, Οἱ Παράσχοι, ὅπ.π., σ. 178. Τὴν πληροφορία τοῦ Γρ. Ξενοπούλου (στηριγμένη στὸν Μπ. Ἄννινο) δὲν μπόρεσα νὰ τὴν διασταυρώσω ἀπὸ ἄλλη πλευρά. «*Ἡ Νίκη*» ἐξεδίδετο ἀπὸ 15 Ἰουνίου 1844 ἕως 29 Μαΐου 1850. Ὄπωσδήποτε στὸ φύλλο τῆς 14 Ἰουλίου 1844 δημοσιεύεται ἀνώνυμα τὸ ποίημα «*Ἡ πτώσις τοῦ Ὑπουργείου, ἦτοι ὁ Θρίαμβος τοῦ Θ. Γρίβου*» μ' ἐνδιαφέρον εἰσαγωγικὸ σημείωμα γιὰ τὸν Γ. Παράσχο, πού φαίνεται ν' ἀνήκη στὸν ἴδιο τὸν ποιητὴ.

3. Τὸν θαυμασμό του γιὰ τὸν Κωλέττη ἐκφράζει ὁ Γ. Παράσχος σὲ κάθε εὐκαιρία. Βλ.: «*Λόγος ἐπιτάφιος [...]*», ἐφ. «*Ἀνατολή*», 1 Ἰανουαρίου 1852, σ. 4 α'. — «*Ἐπικήδειος εἰς Γ. Ζαλοκώσταν*», Γ. Ζαλοκώστα «*Τὰ Ἀπαντα*» ἔκδ. β' ὑπὸ Εὐγ. Γ. Ζαλοκώστα. Ἐν Ἀθήναις 1873, σ. 11.

4. Βλ. Ἐφ. «*Ἡχώ τῶν Ἐπαρχιδῶν*» (Πατρῶν), 10 Ἰανουαρίου 1843, σ. 4.

5. Στις 25 Μαρτίου 1843 συμπράττοντας σ' ἐκδηλώσεις τοῦ Ζ. Σωτηρίου ὑπὲρ τοῦ Συντάγματος φυλακίσθηκε. Βλ. Ζ. Σωτηρίου, *Τὰ Ἀπαντα τοῦ Συνταγματικοῦ Ἑλληνοῦ [...]*. Ἐν Ἀθήναις 1848, σ. 20.

6. Ν. Καζάτζη, *Λόγος ἐπικήδειος εἰς Γ. Παράσχον*, ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ ναῶ τῆς Μητροπόλεως, ἐφ. «*Ἦρα*», 10 Φεβρουαρίου 1886, σ. 4.

7. Κατὰ τὸν Στρεψιάδου [=Μιχ. Μητσάκη] («*Γεώργιος Παράσχος*», ἐφ. «*Τὸ Ἄστυ*», 16 Φεβρουαρίου 1886, σ. 5) ὑπῆρξε «προστάτης» τοῦ Δημ. Βαλαβάνη καὶ συνεδέετο «δι' ἀδελφικῆς φιλίας» μὲ τὸν Γ. Ζαλοκώστα. Καὶ τοὺς δύο τοὺς ἐνεκρολόγησε. (Βλ. καὶ ἐφ. «*Αἶων*», 13 Ὀκτωβρίου 1884, σ. 4. — Γ. Ζαλοκώστα, «*Τὰ Ἀπαντα*», ἔκδ. β', ὅπ.π., σ. 8 κ.ἐξ.).

8. Ν. Καζάτζη, *Λόγος ἐπικήδειος εἰς Γ. Παράσχον*, ὅπ.π., σ. 4.

9. Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1860, μαζί μὲ τὸν ἀδελφὸ του Ἀχιλλέα, «γραφέα ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν» ἀπολύεται «διὰ τὰ φρονήματά του». Καὶ ἡ ἐφ. «*Ἥλιος*» (21 Δεκεμβρίου 1860, σ. 2) προβάλλει ἐπιγρῆμματικὰ τὴν λογοτεχνικὴ συμβολὴ τῶν δύο ἀδελφῶν καὶ ἐπικαλεῖται τὴν βοήθειαν τῶν πλουσίων (: «Ἀμφότεροι

τικά λογοτεχνικῆς¹, κοινωνικῆς² ἢ πολιτικῆς³ δραστηριότητος — πέρασε μᾶλλον ἀθόρυβα, περιωρισμένη στίς στοργικῆς ἐκδηλώσεις πρὸς τὴν οἰκογένεια τοῦ ἀδελφοῦ του⁴. Ὁ θάνατος τοῦ Παράσχου πάντως (8-9 Φεβρουαρίου 1886)⁵, καθὼς μάλιστα ἦλθε ξαφνικά, ἀπὸ συγκοπή τῆς καρδιάς⁶, συνεκίνησε τὴν ἀθηναϊκὴν κοινωνία τῶν χρόνων του καὶ οἱ ἐφημερίδες περιέγραψαν μὲ λεπτομέρειες τὴν ἐκφορὰ τοῦ νεκροῦ⁷, πὺ ἐτάφη μὲ τὴν

οἱ ἀδελφοὶ διακρίνονται ἐπὶ ποιήσει δυνατῇ καὶ εὐγενεῖ καὶ ἐπὶ φιλοκαλίᾳ φιλολογικῇ. Ἡ ποίησις αὐτῶν ἔχει τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος γενναῖόν τι καὶ ἐγγῶριον, ὅπερ διακρίνει τὰς ποιήσεις τῶν ἀδελφῶν Σούτσων. Καὶ οἱ δύο εἰς τὴν λυρικὴν Μοῦσαν ἀφιερῶθησαν καὶ κάλλιστα ποιημάτια ἐποίησαν. Ὑπὲρ τοιούτων ποιητῶν πληρεστάτων εὐφυΐας καὶ ἐλευθέρου φρονήματος ὁ «Ἥλιος» ἐνδιαφέρεται. Σουιστᾶ δὲ αὐτοὺς εἰς τὸ πανελλήνιον, καὶ γενναῖοφρων καὶ φιλόπατρις ἔσται ὁ πολὺπλοτος ὁμογενής, ὅστις πρὸς αὐτοὺς τοὺς φιλοτίμους καὶ φιλομούσους νέους δώσει χεῖρα βοηθείας». Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1862 — ἀφοῦ στὰ μεταξὺ εἶχε ἐπανέλθει στὴν θέσι του — ἀπολύεται γιὰ πολιτικούς λόγους (ἐφ. «Φῶς», 18 Ἰανουαρίου 1862, σ. 2). Τὸν Μάτιο τοῦ ἴδιου χρόνου ἐπανῆλθε (ἐφ. «Φῶς», 5 Μαΐου 1862, σ. 2 : «Ἡ διακαισύνῃ ἐπανεφέρην ἄλλιν εἰς τὰς θέσεις των τοὺς ἀρχαιστάτους ὑπαλλήλους τῆς Βουλῆς κ.κ. Γ. Παράσχον [...] γενόμενα ἄδικα θύματα τῆς διαβολῆς καὶ συκοφαντίας»). Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1865 πάλι ἀπολύεται (ἐφ. «Ἥλιος», 14 Ἰουλίου 1865, σ. 2 : «Πολὺ ἐλυπήθημεν, διότι ὁ Γ. Παράσχος, συνάδελφος ἡμῶν καὶ ποιητῆς διακεκριμένος καὶ πολίτης εὐθὺς καὶ ἔντιμος καὶ φιλόπατρις ἀποβάλλει τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ θέσιν καὶ τὸν ἄρτον τῆς ζωῆς τῶν συγγενῶν αὐτοῦ. Οἱ ἀδελφοὶ Γ. καὶ Ἀχ. Παράσχοι ἔχουσι δίκαια πατρὸς, δίκαια πολιτῶν ἀγαθῶν, δίκαια Μούσης, δίκαια συμπράξεως εἰς τὴν Ὀκτωβριανὴν μεταβολὴν καὶ συνιστῶμεν αὐτοὺς μετὰ σοβαρότητος εἰς τὸν Πρωθυπουργόν...»). Ἐνα μῆνα ἀργότερα ἐπανερχεται ὡς «Ἐπιθεωρητῆς» (ἐφ. «Ἥλιος», 5 Αὐγούστου 1865, σ. 3). Τελικὰ ἀποσύρεται ἀπὸ τὴν δημοσιούπαλληλικὴν ὑπηρεσίαν, μετὰ τὴν τελευταία ἀπόλυσί του, τὸ 1885. (Βλ. Ν. Κ α ζ ἄ ζ η, Λόγος ἐπικήδειος εἰς Γ. Παράσχον, ὅπ.π.π., σ. 4. — [Ἄ ν ω ν ὡ μ ω ς], Γ. Παράσχος «Παρνασσὸς ἢ Ἀπάνθισμα...». Τόμ. Α', ὅπ.π.π., σ. 491. — Σ τ ρ ε ψ ι ἄ δ ο υ [Μιχ. Μητσάκη], Γ. Παράσχος, ὅπ.π.π., σ. 5-6).

1. Τὸ 1876 ὁ Γ. Παράσχος μετέχει ὡς Εἰσηγητῆς (μετὰ τὸν Κ. Παπαρρηγόπουλον ὡς Πρόεδρον καὶ τὸν Δημ. Κορομηλᾶ ὡς μέλος) σὲ κρίσι «δραματικοῦ διαγωνισμοῦ» (ἐφ. «Ἦρα», 28 Φεβρουαρίου 1876, σ. 2-3).

2. Τὸ 1879 βαπτίζει ὀρθόδοξο ἕνα Μωαμεθανὸ καὶ τοῦ δίνει τὸ ὄνομα Ἀλέξανδρος (ἐφ. «Ἐφημερίς», 24 Ἰουλίου 1879, σ. 3).

3. Τὸ 1862 ἐκλέγεται ἀπὸ τὸ «Σωματεῖον τῶν ἐν Ἀθήναις Ἰόνων» πληρεξούσιος γιὰ τὴν Β' Ἐθνοσυνέλευσι (ἐφ. «Εὐαγγελισμός», 11 Δεκεμβρίου 1862, σ. 3). Γιὰ τὴν ἐκπροσώπησι σ' αὐτὴ τὴν Ἐθνοσυνέλευσι καὶ τίς ἐργασίες της βλ. Σ π. Β. Μ α ρ κ ε ζ ι ν η, Πολιτικὴ Ἱστορία τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος <Τόμ. Α'> 1828-1862. [Ἀθήναι, χ. ἕ.], σ. 291.

4. Κ. Ο ὕ ρ ἄ ν η, Ἀχιλλεὺς Παράσχος, ὅπ.π.π., σ. 106 κ.ἑξ.

5. Βλ. καὶ Π. Σ [κ α λ τ σ ο ὗ ν η ?], Γ. Παράσχος [Νεκρολογία], ἐφ. «Ρήγας ὁ Φεραῖος» (Κερκ.), 15 Φεβρουαρίου 1886, σ. 2.

6. Βλ. ἐφ. «Παλιγγενεσία», 10 Φεβρουαρίου 1886, σ. 3.

7. Βλ. ἐφ. «Νέα Ἐφημερίς», 10 Φεβρουαρίου 1886, σ. 2.

φουστανέλλα¹, τῆς ὁποίας «εἶχεν ἀπομείνει ὁ κομψότερος καὶ ἀρειμανιώτερος ἀντιπρόσωπος ἐν Ἀθήναις»². Ἴσως ἦταν κι αὐτὸ μιὰ ἐξωτερικὴ ἐκδήλωσις τοῦ θαυμασμοῦ πρὸς τὸν τρόπο τῆς ζωῆς καὶ τὴν δρᾶσι τῶν Ἑλλήνων τῆς γενιᾶς τοῦ 1821, στὴν ὁποία ψυχικὰ ἀνῆκε ὁ ποιητῆς καὶ τὴν ὁποία παρηκολούθησε μὲ τὴν στάσι του ὡς πολίτου καὶ τὴν δημιουργία του ὡς ποιητοῦ.

Β' Τὸ Ἔργο

Ἡ λογοτεχνικὴ δημιουργία τοῦ Γεωργίου Παράσχου φαίνεται ν' ἀρχίζει τὸ 1838³. Ὅπωςδῆποτε τὸ παλαιότερο χρονολογικὰ γνωστὸ σ' ἐμένα ποιήματά του — ἀνολοκλήρωτο, τουλάχιστον ἀπὸ τὴν ἀποψὶ τῆς δημοσιεύσεως — εἶναι τοῦ 1841⁴. Ἐκτοτε ποιήματα πρωτότυπα ἢ μεταφράσεις καὶ πεζὰ κείμενα (λόγοι κυρίως ἐπικήδειοι ἢ ἀφηγηματικὰ κομμάτια) δημοσιεύονται σποραδικά, σὲ περιοδικὰ καὶ ἰδίως σ' ἐφημερίδες τῶν χρόνων του (ἐλάχιστα καὶ ἀπὸ τὰ κατάλοιπα, μετὰ τὸν θάνατό του)⁵, ὥστε νὰ μὴ ἐπιτρέπεται πάντως νὰ γίνῃ λόγος γιὰ πολυγράφο λογοτέχνη⁶.

Ὁ ἴδιος ὅσο ζοῦσε δὲν ἐδημοσίευσε αὐτοτελῶς ποιήματά του, οὔτε καὶ συλλογὴ ἔργων του, γεγονός πού ἀργότερα σχολιάσθηκε κατὰ διάφορο τρόπο, καθὼς οἱ Ποιητικοὶ Διόσκουροι (Γεώργιος καὶ Ἀχιλλεὺς Παράσχος) προβαλλόντουσαν ἔντονα κατὰ τὸ β' ἡμισυ τοῦ ΙΘ' αἰῶνος⁷.

1. Βλ. ἐφ. «Παλιγγενεσία», 10 Φεβρουαρίου 1886, σ. 3.

2. Σ π. Παγανέλη, Γεώργιος Παράσχος, «Ἐβδομάς» Γ', ἀρ. 103 (17 Φεβρουαρίου 1886), σ. 80.

3. Βλ. ἐφ. «Ἡ Φῆμη», 28 Σεπτεμβρίου 1838 σ. 1 (: «Ἀνεγνώσαμεν εἰς τὸν «Σωκράτην» ἓνα μέρος τῶν ποιήσεων τοῦ νέου κυρίου Γ. Παράσχου Νακασῆ [γρ. : Νασάκη]. Τὸ ὕφος καὶ ἡ τερπνότης, τὰ ὁποῖα φαίνονται εἰς τὰ πρῶτα δοκίμια τοῦ νέου τούτου καὶ πρὸ πάντων ἡ τρυφερά εἰσέτι ἡλικία του μᾶς δίνουν νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι, ἂν ἀφιερωθῇ ἐκ τῆς σήμερον εἰς τὸ εἶδος τούτου, δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν μίαν ἡμέραν ἀπὸ τὸν κάλαμόν του...»). Ἡ ἐφημ. «Ὁ Σωκράτης» πάντως (κατὰ τὴν ἔρευνά μου στὴν Μπενάκειο Βιβλιοθήκη) ἔχει δύο μόνο φύλλα τοῦ 1838, στὰ ὁποῖα δὲν ὑπάρχουν κείμενα ποιητικὰ, πού μποροῦν νὰ ἀποδοθοῦν στὸν Γ. Παράσχο.

4. Γ. Παράσχου, «Ὁ Ἐλεύθερος Κυνηγός», ἐφ. «Μέλισσα», 19 Ἰουλίου 1841, σ. 219-220 (μὲ τὴν ἐνδειξὴ «ἀκολοθεῖ»).

5. Γ. Παράσχου: Ἐπιτύμβιον εἰς νέαν μητέρα, «Ἀττικὸν Ἡμερολόγιον» 19 (1885), σ. 350. — Εἰς τὸ λεύκωμα τῆς κυρίας Ζ. Παλατζῆ, «Ποικίλη Στοὰ» 8 (1889), σ. 303. — Ἐπιτύμβιον εἰς Ζαλοκώσταν, «Παρνασσός ἢ Ἀπάνθισμα...». Ἐν Σμύρῃ 1894, σ. 499.

6. Ποιήματά του ἐδημοσίευσε ὁ Γ. Παράσχος μὲ τὸ ψευδώνυμο *Νικίας* (βλ. ἐφ. «Ἐθνοφύλαξ», 13 Μαΐου 1867, σ. 2-3 καὶ 16 Μαΐου 1867, σ. 3) ἢ καὶ ἀνυπόγραφα (βλ. ἐφ. «Ἐθνοφύλαξ», 1 Σεπτεμβρίου 1862, σ. 1-2 καὶ 17 Ἰουνίου 1863, σ. 3). Τὸ ψευδώνυμο *Νικίας*, ἄγνωστο ὡς τώρα, δὲν ἔχει ἀποδοθῆ στὸν Γ. Παράσχο.

7. Βλ. Σ τ ρ ε ψ ι ἄ δ ο υ [=Μιχ. Μητσάκη], Γεώργιος Παράσχος, ὅπ.π.π., σ. 5.

Ὁ Κ. Παλαμᾶς, σὲ σχετικὸ δοκίμιό του¹ — ποῦ ἀποτελεῖ κατ' ἐμὲ καὶ τὴν καλύτερη ὡς τώρα κριτικὴ θεώρησι τοῦ ἔργου τοῦ Γεωργίου Παράσχου — ἀναφέρει τὴν ἄποψι, ποῦ διετύπωσε ὁ Ἀχιλλεὺς Παράσχος στὴν ἔκφρασι τῆς ἀπορίας γιὰ τὴν μὴ ἐκδοσι συλλογῆς τῶν ἔργων τοῦ ἀδελφοῦ του· «Ὁ Γεώργιος [Παράσχος] ποιητικώτερος πάντων τῶν συναδέλφων αὐτοῦ, δὲν ἠδύνατο νὰ μεριμνᾷ, ὡς ἐκεῖνοι, περὶ τῶν τέκνων τῆς καρδιάς του, τὰ περισσότερα αὐτοῦ ποιήματα δὲν τὰ ἔγραψεν, ἀλλὰ τὰ ἐρρέμβασε». Τὴν αἰτιολόγησι αὐτὴ ὁ Κ. Παλαμᾶς τὴν ἐλέγχει μὲ λογικὰ ἐπιχειρήματα· «Ὁπωσδήποτε καὶ ἂν ἐξηγήσῃ τις τὴν ρομαντικὴν ταύτην ἀπόφασιν τοῦ ἐμπαθῶς ἀγαπῶντος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀχιλλεῶς, βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ Ποιητὴς [...] ἔστερεῖτο τῆς συγγνωστέας καὶ λελογισμένης καὶ φυσικῆς αὐταρεσκείας, τῆς ἐνυπαρχούσης παρὰ τοῖς ποιηταῖς παντὸς χρόνου καὶ τόπου καὶ παρακινούσης αὐτοὺς νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς ὡς οἷόν τε πλήρους καὶ φιλοκάλου περισυναγωγῆς καὶ διαδόσεως τῶν ἔργων των». Ἀργότερα ὁ Γρ. Ξενόπουλος, ἀναφερόμενος στὴν ἄποψι ποῦ διεδίδετο ὅτι ὁ Γεώργιος Παράσχος περιώρισε τὴν ἐμφάνισι τῶν δημιουργημάτων τῆς φαντασίας του, γιὰ νὰ μὴ ἐπισκιάσῃ τὴν φήμη τοῦ ἀδελφοῦ του, παρατηρεῖ σωστά· «Ὁ Ἀχιλλεὺς εἶναι ἓνας ποιητὴς ἀπὸ τοὺς πλουσιώτερα προικισμένους ἀπὸ τὴν φύσιν [...], ἐνῶ ὁ Γεώργιος εἶναι ἓνας καλὸς καὶ μέτριος, ποῦ ἔμαθε μόνον περισσότερα γράμματα. Ἐὰν συνέβαινε τὸ ἐναντίον, βεβαιότατα δὲν θὰ κατέπνιγε τὴν ἔμπνευσίν του, χάριν τῆς δόξης τοῦ ἀδελφοῦ. Μόνον τὸ πάθος τῆς τέχνης, ἢ θεία μανία, εἶναι ἰκανὴ νὰ θέτῃ ὅρια καὶ εἰς τὴν στοργήν»². Ἄς προστεθῇ ὅτι μερικὰ ἀπὸ τὰ πιὸ ἐμπνευσμένα ποιήματα τοῦ Γεωργίου Παράσχου («Τὸ Ἐωθινόν», «Ὁ Ἐθνοφύλαξ», τὸ τραγούδι τοῦ «Ραψωδοῦ» ἀπὸ τὴν β' σκηνὴ τοῦ Α' μέρους τῆς «Μάχης τῶν Κεραμειῶν»), ἄλλα, μελοποιημένα, εἶχαν γίνει γνωστότατα στὸ γ' τέταρτο τοῦ περασμένου αἰῶνος, καθὼς τὰ ἔπαιζε ἡ στρατιωτικὴ μουσικὴ ἢ τὰ τραγουδοῦσαν στὸν πατριωτικὸ τους ἐνθουσιασμὸ οἱ νέοι³.

1. Κ. Παλαμᾶς, Ἔπαντα. Τόμ. Β' [Ἀθήναι 1963], σ. 414-5.

2. Γρ. Ξενόπουλου, Οἱ Παράσχοι, ὅπ.π.π., σ. 177.

3. Βλ. χαρακτηριστικὰ σημειώματα στὶς ἐφημ. «Φῶς», 27 Σεπτεμβρίου 1861, σ. 2, «Ἀδύγη», 4 Ὀκτωβρίου 1861, σ. 2, «Ἐθνοφύλαξ», 17 Ἰουνίου 1863, σ. 3. «Νέα Ἐφημερίς», 10 Φεβρουαρίου 1886, σ. 2. Πρέπει ἴσως νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ ἔκτασις τῆς διαδόσεως ὀρισμένων ἐμβατηρίων τοῦ ποιητοῦ δικαιολογεῖ τὸ ὅτι χρησιμοποιήθηκαν γιὰ παρωδίεσ. Σημειῶνω τίς ἐπόμενες: α') Τοῦ «Ἐωθινοῦ»: [Ἄ ν ω ν ὄ μ ω ς], Ἐγερτήριον (ποιηθὲν διὰ τοὺς ἐπανακἀμψαντας ἐπὶ τουρκικῶν πλοίων ἀδελφοῦς Τραμπούκουσ), ἐφ. «Τραμποῦκος», 11 Ὀκτωβρίου 1867, σ. 4). — Δ. Σ [τ α υ ρ ι α ν ο ὤ], Ἐγερτήριον ἐφημεριδογράφων εἰς τὴν νίκην τοῦ Ὑπουργείου, ἐφ. «Ἐμπαίκτης», 20 Μαΐου 1873, σ. 1-2. — [Ἄ ν ω ν ὄ μ ω ς], Ἐγερτήριον, ἐφ. «Ἄρ-

Ἔτσι μπορούμε νὰ ἐρμηνεύσωμε τὴν ποιητικὴ προσφορὰ τοῦ Γεωργίου Παράσχου, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν ἀμέλεια γιὰ περισυλλογὴ καὶ ἔκδοσι συνολικὰ τοῦ ἔργου του, ὡς δημιουργία ἐνὸς «ἐρασιτέχνου», ποὺ παράλληλα πρὸς τὶς βιοτικὲς μέριμνες ἀσχολεῖται μὲ τὰ γράμματα, κατὰ τὶς συγκινησιακὲς δονήσεις, ποὺ τοῦ προκαλοῦν κυρίως εὐρύτερα ἔθνικὰ ζητήματα, σπανιότερα ἐρωτικὰ συναισθήματα ἢ ἡ λογοτεχνικὴ ἀτμόσφαιρα τοῦ καιροῦ.

Πρέπει ὥστῳ νὰ σημειωθῇ ὅτι οἱ πηγὲς ἢ οἱ εὐκαιρίες τῆς ἐμπνεύσεώς του — ποὺ αἰτιολογοῦν ἴσως καὶ τὸ ἀνολοκλήρωτο ὄρισμένων ποιημάτων¹ — δὲν ἀποκλείουν καὶ τὴν ἐπεξεργασία στιχοურγημάτων, κατὰ τὶς ἀναδημοσιεύσεις τους².

Τὸ ἔργο³ τοῦ Γεωργίου Παράσχου εἶναι δυνατὸν νὰ διαιρεθῇ εἰδολογικὰ στὶς ἐπόμενες κατηγορίες :

Α' Ποιήματα :

α) Ὅσα ἀναφέρονται σὲ θέματα πολιτικὰ ἢ ἔθνικα :

χιλοχος», 21 Αὐγούστου 1877, σ. 1-2. [Ἄ ν ω ν ὄ μ ω ς], Μάρς τῶν Σουτσαίων, «Ραμπαγᾶς», 1, ἀριθ. 64 (18 Μαρτίου 1879), σ. 2-3. — [Δ.] Κ ό κ κ ο υ, Συσσίτιον, ἐφ. «Τὸ Ἄστυ», 27 Ὀκτωβρίου 1885, σ. 4. — Σά λ π ι γ γ ο ς, Ξυπνάτε, ἐφ. «Σκρίπτ», 23 Ἰανουαρίου 1894, σ. 4. β') Τοῦ «Σκοποῦ»: [Ἄ ν ω ν ὄ μ ω ς], Ὁ Λωποδύτης, «Ἀσμοδαῖος» 6, ἀρ. 273 (6 Μαΐου 1884), σ. 4. — G u e r r i e r [=Ἴ. Πολέμη], Θούριον, «Ἀσμοδαῖος» 6, ἀρ. 294 (30 Σεπτεμβρίου 1884), σ. 8. — Ἀ β β α κ ο ὄ μ [= Χ. Ἀννίνου] <Παρῳδία>, ἐφ. «Τὸ Ἄστυ», 10 Ἀπριλίου 1888, σ. 3. — Δ ὄ ν κ α ἰ Χ ὠ τ ο υ [=Δημ. Ταγκοπούλου], Τραγούδια ἐκλογικὰ [Α'], ἐφ. «Τὸ Ἄστυ», 14 Ὀκτωβρίου 1890, σ. 3. — H a m b r o [=Εὐ. Κουσουλάκου?], Ἐμβρατήρια [Β'], ἐφ. «Σκρίπτ», 28 Αὐγούστου 1894, σ. 4. — Π ε λ α ρ γ ο ὤ [=Εὐ. Κουσουλάκου], Ὁ Ἄστυφύλαξ, ἐφ. «Σκρίπτ», 4 Σεπτεμβρίου 1894, σ. 4. γ') «Τοῦ Ἐθνοφύλακος»: H a m b r o [=Εὐ. Κουσουλάκου?], Ἐμβρατήρια [Δ'], ἐφ. «Σκρίπτ», 28 Αὐγούστου 1894, σ. 4. (Τὰ στοιχεῖα γιὰ τὶς παρωδίες τῶν ποιημάτων τοῦ Γ. Παράσχου ἀντὼ ἀπὸ τὴν ἐργασία τοῦ Φ α ἰ δ. Κ. Μ π ο υ μ π ο υ λ ἰ δ ο υ, Ἑμμετρὲς πικρῳδίες ἀπὸ τὰ τελευταῖα χρόνια τοῦ ΙΗ' ὡς τὶς ἀρχὲς τοῦ Κ' αἰῶνος [...] Ἀθήναι 1977).

1. Τῆς «Μάχης τῶν Κεραμειῶν» δημοσιεύονται μόνον οἱ τρεῖς πρώτες σκηνὲς τῆς Α' πράξεως («Ὀλονυχτία»). Βλ. ἐφ. «Ἐθνοφύλαξ», 13 Ὀκτωβρίου 1866, σ. 1-3 καὶ περ. «Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη» 4, ἀρ. 50 (15 Ὀκτωβρίου 1866), σ. 25-27.

2. Σημειῶνω ἐνδεικτικὰ τὰ ποιήματα: α') «Ἐρως (Ἄσμα ἐκ τῶν τοῦ Βίκτωρ Οὐγὸ. Μετάφρασις Γ. Π.)», «Εὐτέρπη» 7 (1854), σ. 258-259 ~ «Σύγκρισις», Παρνασσὸς ἢ Ἀπάνθισμα τῶν ἐκλεκτοτέρων τεμαχίων τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Ποιήσεως [...] ἐκδίδοντος Κ. Τεφαρίκη. Ἐν Ἀθήναις 1868, σ. 543. β') Ὁ Ἀσπασμὸς τῆς ΚΕ' Μαρτίου», ἐφ. «Ἐλπίς», 4 Ἀπριλίου 1856, σ. 4 ~ «Ἡ ΚΕ' Μαρτίου» ἐφ. «Ἀθηναῖ», 3 Ἀπριλίου 1861, σ. 4.

3. Πλήρης ἀναγραφὴ τῶν δημοσιευμάτων τοῦ Γ. Παράσχου προϋποθέτει συστηματικὴ ἀποδελτίωσι ὄλων τῶν ἐφημερίδων τοῦ ΙΘ' αἰῶνος. (Ἐδῶ πάντως σημειώνονται ἐνδεικτικὰ τὰ κυριώτερα).

Ἦ Ἄσθηρ τῆς Πατρίδος, ἐφ. «Ἐνότης τοῦ Γένους», 1 Ἰανουαρίου 1854, σ. 1.

Τὸ Ἄδικον Μνήμα (ἢ ὁ πολύδακρος Α. Λεβέντης) [Ἄπόσπασμα], «Εὐτέρπη» 8 (1854), σ. 19.

Ἦ ἀσπασμὸς τῆς ΚΕ' Μαρτίου (τῷ πολυδακρότῳ φίλῳ καὶ μάρτυρι Ἀρησιλάῳ Λεβέντῃ), ἐφ. «Ἡ Ἐλπίς», 4 Ἀπριλίου 1856, σ. 4.

Μάρτιος 1821, ἐφ. «Ἡλιος», 9 Μαρτίου 1860, σ. 3.

Ἦ Σκοπός, ἐφ. «Ἀύγή», 4 Ὀκτωβρίου 1861, σ. 2.

Ἦ Ἐθνοφύλαξ, ἐφ. «Ἐθνοφύλαξ», 1 Σεπτεμβρίου 1862, σ. 1-2.

Τὸ γεῦμα καὶ ὁ τυραννομάχος στρατός, ἐφ. «Εὐαγγελισμός», 23 Ὀκτωβρίου 1862, σ. 3.

Προσφώνησις [...] ἐπὶ τῇ Ἐνώσει τῆς Ἑπτανήσου, ἐφ. «Εὐαγγελισμός», 30 Σεπτεμβρίου 1863, σ. 2-3.

Ἡ διπλῆ νίκη, ἐφ. «Ἦ Ἄσθηρ τῆς Ἀνατολῆς», 5 Νοεμβρίου 1866, σ. 3661.

Ἦ περίπλους τοῦ Ἀρκαδίου, ἐφ. «Φῶς», 12 Μαΐου 1867, σ. 1 [καὶ ἐφ. «Ἐθνοφύλαξ» 13 Μαΐου 1867, σ. 2-3].

Τὸ Ἐωθινόν, ἐφ. «Ἐθνοφύλαξ», 16 Μαΐου 1867, σ. 3-4.

Κατάρρα, ἐφ. «Ἐθνοφύλαξ», 15 Ἀπριλίου 1870, σ. 1.

β) Ὅσα ἔχουν ἔντονα λυρικό χαρακτῆρα :

Ἡ Ἐλπίς (ἐν ἀκροστιχίδι), «Εὐτέρπη» 6 (1853), σ. 453.

Τῇ μουσοτραφεῖ κ. Κ. Π. Μ.*** (εἰς τὸ λεύκωμα τῆς), «Εὐτέρπη» 6 (1853), σ. 570.

Ῥόδον καὶ Ἄστρον (εἰς τὸ λεύκωμα τῆς Κυρίας ΕΛΕΝΗΣ***), «Ἀττικὸν Ἡμερολόγιον» 4-5 (1871), σ. 384.

Τῇ δεσποινίδι Μ. Φ.***, «Παρθενών» 2 (1873), σ. 1303.

Εἰς τὸν βασιλικὸν τῆς (Ἀφιερῶνται τῇ κυρίᾳ Α. Π.***), «Ἑλληνικὴ Ἀνθολογία, ἦτοι Συλλογὴ ἑλληνικῶν ἀσμάτων» ὑπὸ Ἀν. Κωνσταντινίδου. Ἐκδοσις ἕκτη. Ἐν Ἀθήναις 1883, σ. 505-506.

γ) Ὅσα ὀφείλονται σὲ ἐθιμικὰ κυρίως περιστατικά ἢ ἔχουν γραφῇ εὐκαιριακὰ γιὰ διάφορα γεγονότα :

Νέον ἔτος Πρώτη Ἰανουαρίου 1850 (Μονόφυλλο).

<Ἐπιγράμματα> (κατὰ τὴν ὑποδοχὴ τοῦ Ὁθωνος καὶ τῆς Ἀμαλίας στήν Ἀθήνα), ἐφ. «Ἡλιος», 24 Ὀκτωβρίου 1857, σ. 3.

Εἰς τὴν 1 τοῦ 1860 ἔτους, «Πανδώρα» 10 (1860), σ. 503-504.

<Ἦ Καθαριστής>, Ἰω. Μ. Ραπτάρου, «Μία στιγμὴ διαχύσεως ἢ Ἀνάμικτα συγκείμενα ἐκ ποικίλης ὕλης...». Ἐν Ἀθήναις 1862, σ. 28-29.

<Ἐμμετρη λύσις Πρωταπριλιάτικου αἰνίγματος>, ἐφ. «Φῶς», 8 Ἀπριλίου 1866, σ. 2.

Ἦ ὕμνος (ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ ἐλεύσει τῆς προσφιλοῦς ἡμῶν Βασιλίσσης Ὀλγας), ἐφ. «Ἐθνοφύλαξ», 28 Νοεμβρίου 1867, σ. 3-4.

<Ὁ Διάδοχος>, ἐφ. «Αἰών», 29 Αὐγούστου 1868, σ. 2.

Ἐλεγείον (εἰς τὸν ἔθνικὸν Ποιητὴν Παναγιώτην Σοῦτσου), ἐφ. «Φῶς», 8 Νοεμβρίου 1868, σ. 1-2.

Προσφώνημα τοῦ «Αἰῶνος», ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει, ἐφ. «Αἰών», 9 Ἰανουαρίου 1870, σ. 1.

Νέον ἔτος. Προσφώνησις τοῦ «Αἰῶνος», ἐφ. «Αἰών», 4 Ἰανουαρίου 1871, σ. 1.

Εἰς τὴν προτομὴν τοῦ Ἄλεξ. Σούτσου (ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν Ὀλυμπίων), «Παρθενών» 2 (1873), σ. 1303.

Αὐτοσχέδιος ἀποχαιρετισμὸς εἰς Ἰωάννην Φιλήμονα, ἐφ. «Αἰών», 9 Ἰανουαρίου 1874, σ. 2-3.

Νέον ἔτος 1878, ἐφ. «Τηλέγραφος», 1 Ἰανουαρίου 1878, σ. 1.

<Ἐπίγραμμα εἰς Κάρ. Ὀγγλ>, ἐφ. «Ἐφημερίς», 28 Μαρτίου 1878, σ. 5.

Β' Ἐμμετρα κείμενα μὲ δραματικὸν χαρακτῆρα:

Ἡ Μάχη τῶν Κεραμειῶν (Μελόδραμα εἰς δύο μέρη. Μέρος Α': Ἡ Ὀλονυχτία), ἐφ. «Ἐθνοφύλαξ», 13 Ὀκτωβρίου 1866, σ. 1-3.

Ἐξ ἀνεκδότου δράματος «Ὁ Ὀλυμπιονίκης» [Ἀπόσπασμα], Παρνασσὸς ἢ Ἀπάνθισμα [...] ἐκδίδοντος Κ. Τεφαρίκη. Ἐν Ἀθήναις 1868, σ. 510-514.

Γ' Πεζὰ κείμενα (λόγοι, ἀφηγήματα):

Λόγος Ἐπιτάφιος εἰς [...] Κλεομένην Οἰκονόμου, ἐφ. «Ἀνατολή», 1 Ἰανουαρίου 1852, σ. 4.

Λόγος Ἐπιτάφιος ἐπὶ τῷ μνημοσύνῳ Ἀριστείδου Κανάρη, ἐφ. «Ἐθνοφύλαξ», 30 Αὐγούστου 1863, σ. 3-4.

Στρατοπέδου Σκηνογραφίαι (ὡς ἀπὸ μέρους Ἐθελοντοῦ Ἑλληνοσ ἐν Κρήτῃ, κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ 1867), «Ποικίλη Στοὰ» 1 (1881), σ. 180-183.

Ἐπικήδειος εἰς Γ. Χ. Ζαλοκώσταν, Γ. Χ. Ζαλοκώστα «Τὰ Ἀπαντα», ἔκδοσις δευτέρα ὑπὸ Εὐγ. Γ. Ζαλοκώστα. Ἐν Ἀθήναις 1873, σ. 9-15.

Δ' Μεταφράσεις ἀπὸ ἔργα τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος ἢ τῆς εὐρωπαϊκῆς λογοτεχνίας:

Ἐρως (Ἄσμα ἐκ τῶν τοῦ Βίκτωρ Οὐγώ), «Εὐτέρπη» 7 (1854), σ. 258-259.

Τὰ πίπτοντα φύλλα [τοῦ Ch.-Hub. Millevoye], «Χρυσάλλις» 1 (1863), σ. 241.

Ὁ Ἐρνάνης [τοῦ V. Hugo], «Χρυσάλλις» 1 (1863), σ. 20-22, 53-55 [: Πρᾶξις Α', σκηνὴ β'], «Παρθενών» 2 (1872), σ. 974-976 [: Πρᾶξις Δ', σκηνὴ β'], «Ἐστία» 14 (1882), σ. 765-774 [: Πρᾶξις Γ' σκηνὲς γ', ζ', ζ'].

Τριανταφυλλιά και Μνήμα (κατὰ τὸν Β. Οὐγκώ), «Ἀττικὸν Ἡμερολόγιον» 3 (1869), σ. 333.

Οἱ ἐθέλονται Ἑλληνες καὶ ἡ Γαλλία [τοῦ V. de Laprade], ἐφ. «Ἐθνοφύλαξ», 9 Φεβρουαρίου 1871, σ. 1-2.

Ἐμβατήριον (κατὰ τὸ γαλλικὸν τοῦ ταγματάρχου κ. Β. Νικολαΐδου), ἐφ. «Αἰών», 26 Ὀκτωβρίου 1880, σ. 3 [δημοσιεύεται παράλληλα καὶ τὸ γαλλικὸ κείμενο].

Ἰλιάδος <Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Α> [στίχ. 148-200, 308-317, 430-439]. <Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Β> [στίχ. 217-222, 445-452, 455-479]. <Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Δ> [στίχ. 494-506, 517-538, «Ἔστια» 14 (1882), σ. 621-624. <Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Ε> [στίχ. 733-909], «Ἔστια» 16 (1883), σ. 749-752. Ζ [στίχ. 1-529], «Παρνασσός» 7 (1883), σ. 936-949. <Δ> [στίχ. 1-544] «Κλειώ» 1 (1885), σ. 258-262, 269-272 [Προτάσσεται (σ. 257) ποίημα τοῦ Παράσχου στὸν Ὅμηρο]. Ε [στίχ. 1-142], «Ἴρις τῶν Ἀθηνῶν» 2, ἀρ. 16 (1 Μαΐου 1899), σ. 125-126.

Τὰ πατριωτικὰ ποιήματα τοῦ Γεωργίου Παράσχου εἶναι συνήθως ἀφηγηματικὰ καὶ πλατειάζουν ἄτεχνα στὴν ἐκθεσι γεγονότων καὶ τὴν προβολὴ ἡρωϊκῶν μορφῶν. Μὲ περισσότερο νεῦρο καὶ γοργότερο ρυθμὸ εἶναι ὅσα ἔχουν χαρακτῆρα ἐμβατηρίου, ὅπως τὸ «Ἐωθινὸ» καὶ ὁ «Σκοπός», ὅπου μάλιστα συνδυάζεται μὲ ἐπιτυχία τὸ ἀγέρωχο φρόνημα μὲ τὶς συγκινήσεις τῆς νεανικῆς καρδιάς :

*Μὲ τὸ κράνος βαρὺ στὸ σκοτάδι
μὲ τὴν λόγχην σὲ χέρι θρασὺ
στὴ φωτιά, στὸ βοννό, στὸ λαγκάδι,
τὴν πατρίδα φυλάττω· «Τίς εἶ;»*

[.]
*Τί ᾖ ὁ κόσμος γιὰ μᾶς τὰ λιοντάρια,
Πατρίς, δόξα, φαιδρότης, κρασί!...
Σὲ μυρσίνης μᾶς θάφτον κλωνάρια
καὶ ἡ Μνήμη φωνάζει· «Τίς εἶ;»*

*Κάπου - κάπου καμμιὰ μαυρομάτα
— Ἄχ! Ποιὸς ψεύτης τὸ κάλλος μισεῖ; —
σὰ νεράϊδα μοῦ κόβει τὴν στράτα,
σὰν ἱππότης τὴν λέγω· «Τίς εἶ;»*

[.]
*Κουρασμένη σὲ δάφνη ἀπὸ κάτω
γῦρε - γῦρε, Πατρίδα μου ἐσύ!*

*Ἄγρουπνός σου Σκοπός σὲ φυλάττω,
ὡς νὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα... «Τίς εἶ;»¹*

Σ' αὐτὰ ἄλλωστε τὰ ποιήματα ὁ δημωδέστερος λόγος ἢ καὶ ἡ χρῆσις τοῦ ρυθμοῦ στροφῶν ἀπὸ ποιήσεως τοῦ Διον. Σολωμοῦ —

*Πέτα, Μοῦσα, μὲ τὸ κῆμα
στῆς νυκτὸς τὴν σιγαλιὰ
κ' εἰς τοῦ Σολωμοῦ τὸ μνήμα
ἄνθη φέρε καὶ φιλιὰ²*

— δίνουν ἓνα τόνο ζωηρότητος, ποὺ ἤχεῖ σὲ μιὰ ἀληθινώτερη ποιητικὴ ἀτμόσφαιρα.

Στὶς λυρικές συνθέσεις — περιωρισμένες ποσοτικὰ — ἐπικρατεῖ ἐπικτητὴ ἀπαισιοδοξία, γνῶρισμα τῶν ποιητικῶν ἐκφράσεων τῆς Ἀθηναϊκῆς Σχολῆς, ἀλλὰ κι ἓνας τόνος ἐπιγραμματικός, ποὺ κάνει νὰ ξεχωρίζουν ὠρισμένες στροφές στὰ ἄνισα ὅπωςδῆποτε αὐτὰ στιχουργήματα :

*Πνοὴ ἀγγέλου συμπαθοῦς καὶ τέκνον τῆς πρωίας
τὸ ρόδον ἄνθος ἔρωτος ἐκλήθη καὶ θανάτου
κοσμεῖ τὴν τρέμουσαν πτυχὴν ἐσθῆτος ἐρασμίας,
πλὴν στέφει καὶ τὸ μάραρον τοῦ ὕπνου τοῦ ἐσχάτου³.*

Τὰ ἐπικαιρικὰ στιχουργήματα τοῦ Παράσχου εἶναι τὰ χειρότερα τῆς ποιήσεώς του⁴. Δὲν ἀποκλείεται δὲ ὠρισμένα ἀπὸ αὐτά, ὅσα ἀναφέρονται εἰδικώτερα στὴν Πρωτοχρονιά⁵, νὰ ἔχουν γραφῆ κατὰ παραγγελία.

Τὰ ἔμμετρα δραματικά του ἔργα εἶναι ἀνολοκλήρωτα· ἔτσι δὲν μποροῦν νὰ κριθοῦν. Διακρίνονται ὡστόσο — καθὼς εἶναι πατριωτικοῦ χαρακτῆρος — γιὰ κάποια τραγοῦδια, μὲ ἔντονο παλμό, ποὺ παρεμβάλλονται, καὶ ποὺ ἀγαπήθηκαν στὴν ἐποχὴ του :

*Ἐπὶ φλόγες ἢ Κρήτη ζωσμένη
τὰ βαριά της τὰ σίδερα σπᾶ
καὶ σὰν πρῶτα χτυπιέται, χτυπᾶ
καὶ γοργὴ κατεβαίνει.*

1. Γ. Παράσχοῦ, Ὁ Σκοπός, ἐφ. «Αὐγή», 4 Ὀκτωβρίου 1861, σ. 2.

2. Γ. Παράσχοῦ, Προσφώνησις [...] ἐπὶ τῇ Ἐνώσει τῆς Ἐπτανήσου, ἐφ. «Εὐαγγελισμός», 30 Σεπτεμβρίου 1863, σ. 2.

3. Γ. Παράσχοῦ, Τῆ μουσοτραφεῖ Κ.Π.Μ.***, «Εὐτέρπη» 6 (1853), σ. 570.

4. Βλ. καὶ κρίσι ἀνώνυμη γιὰ τὸ ποίημα τοῦ Γ. Παράσχου «Ἕγνος ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ ἐλεύσει τῆς προσφιλοῦς ἡμῶν Βασιλείσης Ὀλγας», στὴν ἐφ. «Ἡ Κόλασις», 6 Ἰανουαρίου 1868, σ. 3, 10 Ἰανουαρίου 1868, σ. 3-4, καὶ 13 Ἰανουαρίου 1868, σ. 2-3.

5. Γιὰ τὴν ποιήσι τὴν σχετικὴ μὲ τὴν Πρωτοχρονιά στὸν 10' αἰῶνα βλ. Ἰω. Μ. Παπαράχοῦ, Μία στιγμὴ διαχύσεως ἢ Ἀνάμικτα συγκείμενα ἐκ ποικίλης ὕλης [...]. Ἐν Ἀθήναις 1862, σ. 82-111. — Ἀγγ. Βλάχοῦ, Ἀνάλεκτα. Τόμ. Β'. Ἐν Ἀθήναις 1901, σ. 365-376.

*Μὲ·μεγάλο θεόρατο δόρυ
 ὄλη νιάτα πετᾶ καὶ ζωὴ
 καὶ σὲ τόση φωτιά καὶ βοῇ
 τρέμουν δᾶσση καὶ ὄρη¹.*

Τὰ πεζά του κείμενα — λόγοι κυρίως ἐπικήδειοι, σὲ ἀγωνιστὰς ἢ φιλικὰ του πρόσωπα — γνωρίζονται ἀπὸ τὴν λογοκοπία, πού ἐπικρατεῖ στὰ χρόνια ἐκεῖνα, καὶ στίς καλύτερες παραγράφους τους διακρίνονται πάντα γιὰ τὸν ἐνθουσιασμό, πού ἐμπνέει στὸν δημιουργό τους, καὶ τὸν θαυμασμό, πού τοῦ ἐπιβάλλει τὸ ἐθνικὸ φρόνημα καὶ ἡ ἀγωνιστικὴ διάθεσις τοῦ νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ :

« Ὑπάρχουσι τύποι τινὲς μυστηριώδους μεγαλοφυΐας, παράδοξά τινα καὶ ἔκτακτα πνεύματα, τὰ ὅποια εἰς μίαν τῶν ὠραιότερων στιγμῶν του ὁ Πλάστης δημιουργεῖ καὶ ὁ ἄγγελος τῆς μεγαλοφυΐας ἀσπάζεται μόλις ἤδη. Εἶναι αὐτοὶ οἱ σπάνιοι καὶ ἀνεξερεύνητοι χαρακτήρες ἐκεῖνοι, οἵτινες μίαν φέροντες ἀποστολὴν οὐρανόθεν καταβαίνουν ὡς ἀντανάκλασις τῆς Θεότητος, τὴν ὑπαρξίν ψυχῆς διὰ τῶν ἔργων των ἐγγυώμενοι. Φαινόμενα τοιαῦτα ἐξαισία συνήθως εἶναι ἀπόρροια τοῦ λαοῦ, εἰς τὴν κοιτίδα τοῦ ὁποίου θηλάζουσιν, ἐξ αὐτῆς ἀνυψοῦνται διὰ μιᾶς ἀνωθὲν μας, καί, πρὶν ὁ κόσμος συνέλθῃ ἐκ τῆς ἐκπλήξεως, μίαν ἐκχύνουσι χρυσόφωτον λάμπην καὶ σβήνονται [...]. Κλίνατε πρὸς τὸ ἔδαφος τὰ καριοφίλια τὰ ἔρημα, υἱοὶ τῆς ἀνδρείας! Στέψατε μὲ ἰτέαν τὴν βάρβιτον, καλλιεπεῖς κύκνοι! Ἐν δάκρυ χύσατε, υἱοὶ τῆς ἰστορίας καὶ τῶν ἐπῶν του ἀντάξιοι! Εὐχὰς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ θρήνους ὀλολύξατε οἱ ἀπροστάτευτοι καὶ πτωχοί! Μέλαινα πέπλον ἐνδύσου καὶ ἐπὶ τοῦ τάφου του κλαῖε, Φιλία! Ὁ συστρατιώτης, ὁ αἰοιδός, ὁ πανηγυριστής, ὁ παρηγορός, ὁ ἀψευδὴς φίλος ἐξέλιπε πλέον!...»².

Οἱ μεταφράσεις, τέλος, τοῦ Γεωργίου Παράσχου — εἴτε ἀπὸ ἔργα τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος, εἴτε ἀπὸ ποιήματα καὶ δραματικὲς συνθέσεις τῆς εὐρωπαϊκῆς, καὶ μάλιστα τῆς γαλλικῆς λογοτεχνίας — ἀτελεῖς ὅπως εἶναι στὸ μεγαλύτερο μέρος τους, μερικὲς μάλιστα καὶ ἀνεπεξέργαστες³, δίνουν τὸ μέτρο τῶν δυνατοτήτων τοῦ ποιητοῦ στὴν μεταφορὰ τῶν ἀρ-

1. Γ. Παράσχου, Ἡ Μάχη τῶν Κεραμειῶν (Μελόδραμα εἰς δύο μέρη. Μέρος Α΄: Ἡ Ὀλονυχτία), ἔφ. «Ἐθνοφύλαξ», 13 Ὀκτωβρίου 1866, σ. 1.

2. Γ. Παράσχου, Λόγος Ἐπιτάφιος εἰς τὸν ἀείμνηστον Κλεομένην Οἰκονόμου (ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ κοιμητηρίῳ τὴν 28 Δεκεμβρίου), ἔφ. «Ἀνατολή», 1 Ἰανουαρίου 1852, σ. 4.

3. Κατὰ τὴν δημοσίευσιν ἀποσπάσματος ἀπὸ τὸ Ε τῆς «Ἰλιάδος» ἡ διεύθυνσις τοῦ περ. «Ἐστία» (16, ἀρ. 413 (27 Νοεμβρίου) 1883), σ. 749) δηλώνει ὅτι ὁ ποιητὴς τὸ παρεχώρησε «ὄλως ἀνεπεξέργαστον ἔτι».

χαίων ἢ εὐρωπαϊκῶν ἔργων στὰ νέα ἑλληνικά¹. Δὲν ξεπερνοῦν συχνὰ τὰ ὄρια μιᾶς φροντισμένης ἀποδόσεως, κι αὐτὸ στὶς ἐπιτυχέστερες περιπτώσεις. Ἐνδεικτικοὶ εἶναι οἱ στίχοι (422-456) ἀπὸ τὸ Δ τῆς «Ἰλιάδος», ὅπου χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὸν Ὅμηρο οἱ ἀντίπαλοι στρατοὶ καὶ παρέχεται ἡ ἐντύπωσις ἀπὸ τὴν μάχη²:

- Ὡς ὅταν εἰς βαρύφλοισβον αἰγιαλὸν τὸ κῆμα
 425 ὀρθοῦται συμπυκνούμενον ὑπὸ πνοὴν ζεφύρου
 καὶ κορυφοῦται κατ' ἀρχὰς ποντοποροῦν, κατόπι
 εἰς τὴν ξηρὰν συντριβεται βοῶν κ' εἰς τὰς ἄκρας
 κυρτὸν ἀναστηλώνεται θαλάσσης ἄγνην πύον,
 οὕτω πυκναὶ τῶν Δαναῶν αἱ φάλαγγες ἐχώρου
 430 ἐμπρός, ἀπαύστως εἰς σφαγὴν· τοὺς λόχους του ὠδήγει
 πᾶς πολεμάρχης κ' οἱ λοιποὶ εἰσίγων· δὲν θὰ ἔλεγε
 πῶς τόσον πλῆθος μὲ φωνὴν προσέροχεται στὰ στήθη.
 Παντοῦ σιγὴ ἐκ σεβασμοῦ· καὶ γύρω των ποικίλα
 ἐλαμποκόπουν τ' ἄρματα εἰς στήθη πυκνωμένα.
 435 Οἱ Τρῶες δέ, ὡς πρόβατα εἰς ἔπαυλιν πλουσίον,
 ὅπου προσμένουν τὸ λευκὸν νὰ τ' ἀφαιρέσουν γάλα
 κ' εἰς τῶν ἄρνιων γύρωθεν βελάζουν τὴν φωνήν,
 οὕτω τῶν Τρώων σύμμεικτος ἡ ταραχὴ ἀντήχει.
 Δὲν εἶχον μίαν λαλιάν, οὐδὲ φωνὴν ὁμοίαν,
 440 ἀλλ' ἦσαν γλώσσαι πανεθνεῖς καὶ σύμμαχοι ποικίλοι.

1. Βλ. κρίσι γιὰ τὸ μεταφραστικὸ ἔργο τοῦ Γ. Παράσχου ἀπὸ τὴν Ἰλιάδα στὸ περ. «Κλειῶν» 1, ἀρ. 17 (1/13 Σεπτεμβρίου 1885), σ. 258.

2. Ἀντιπαράκειται τὸ κείμενο τοῦ πρωτοτύπου:

- Ὡς δ' ὅτ' ἐν αἰγιαλῷ πολυηχέι κῆμα θαλάσσης
 ὄρουτ' ἐπασσύτερον Ζεφύρου ὑπο κινήσαντος·
 πόντω μὲν τε πρῶτα κορύσσεται, αὐτὰρ ἔπειτα
 425 χέρσῳ ῥηγνύμενον μεγάλα βρέμει, ἀμφὶ δὲ τ' ἄκρας
 κυρτὸν ἰὸν κορυφοῦται, ἀποπτύει δ' ἄλδς ἄγνην·
 ὡς τότε ἐπασσύτεραι Δαναῶν κίνυντο φάλαγγες
 νωλεμέως πολεμόνδε. Κέλευε δὲ οἷσιν ἕκαστος
 ἡγεμόνων· οἱ δ' ἄλλοι ἀκὴν ἴσαν, οὐδέ κε φαίης
 430 τόσσον λαὸν ἔπεσθαι ἔχοντ' ἐν στήθεσιν ἀδὴν,
 σιγῇ, δειδιότες σημάτωντορας· ἀμφὶ δὲ πᾶσιν
 τῶν ποικίλ' ἔλαμπε, τὰ εἰμένοι ἐστιχώωντο.
 Τρῶες δ', ὡς τ' ὄϊες πολυπάμομος ἀνδρός ἐν αὐλῇ
 μυρία ἐστήκασιν ἀμελγόμεναι γάλα λευκὸν
 435 ἀζηχῆς μεμακῦται, ἀκούουσαι ὅσα ἄρνων,
 ὅς Τρώων ἀλαλητὸς ἀνὰ στρατὸν εὐρὸν ὀρώρει·
 οὐ γὰρ πάντων ἦεν ὁμὸς θρόος οὐδ' ἴα γῆρος,
 ἀλλὰ γλώσσ' ἐμέμικτο, πολὺκλήτοι δ' ἔσαν ἄνδρες.

- Αὐτοὺς ὁ Ἄρης ὤπλιζε, τοὺς ἄλλους ἢ Γλαυκῶπις.
 Φόβος καὶ Θόρυβος ὁμοῦ κ' ἢ μαινομένη Ἔρις,
 τοῦ ἀνδροφόνου Ἄρεος, ἢ ἀδελφῆ καὶ φίλη.
 Αὐτῆ, ὀλίγη κατ' ἀρχάς, στηρίζει μετ' ὀλίγον,
 445 τὴν κάραν εἰς τοὺς οὐρανούς κ' ἐπὶ τῆς γῆς βαδίζει.
 Αὐτῆ καὶ τότε ἐν μέσῳ τῶν τὴν λύσσαν τῆς ἐφύσα
 διερχομένη τοὺς στρατούς, ἀδξάνουσα τὰς θλίψεις.
 Ὡς οἱ ἀντίπαλοι στρατοὶ εὐρέθησαν πλησίον,
 τὰ σάκη συνεκρούσθησαν, τὰ δόρατα, τὸ μένος
 450 τῶν χαλκοφόρων μαχητῶν· αἱ σιδηραὶ ἀσπίδες
 συνεσταυροῦντο καὶ βαρὺς ἀλαλαγμὸς ὑφοῦτο.
 Θρήνων κραυγαὶ καὶ θορίαμβος νικῶντων, νικωμένων
 ἀντήχουν πέριξ κ' ἔρρεεν εἰς αἵματα ἢ γῆ.
 Ὡς δταν χεῖμαρροι σφοδροὶ ἀπὸ τὰ ὄρη ρέουν
 455 κ' εἰς βάραθρον κατρακυλοῦν τ' ἀφρίζοντα νερά των,
 οἱ δὲ ραγδαῖοι των κρουνοὶ χαράδρας αὐλακίωνου
 καὶ ὁ βοσκὸς τὸν δοῦπὸν των ἀπὸ μακρὰν ἀκούει,
 τοιαύτ' ἢ ρῆξις καὶ βοή τῶν μαχομένων ἦτο!¹

Ἡ μετάφρασις τῆς «Ἰλιάδος» ὑπῆρξε γιὰ τὸν Γεώργιο Παράσχο ἢ τελευταία συστηματικῆ λογοτεχνικῆ ἐνασχόλησις στὴν εὐγενικῆ του

- Ὡρσε δὲ τοὺς μὲν Ἄρης, τοὺς δὲ γλαυκῶπις Ἀθήνη
 440 Δειμὸς τ' ἠδὲ Φόβος καὶ Ἔρις ἄμοτον μεμαυῖα,
 Ἄρεος ἀνδροφόνιοι κασιγνήτη ἐτάρη τε,
 ἢ τ' ὀλίγη μὲν πρῶτα κορύσσεται, αὐτὰρ ἔπειτα
 οὐρανῷ ἐστήριξε κάρη καὶ ἐπὶ χθονὶ βαίνει.
 Ἦ σφιν καὶ τότε νεῖκος ὁμοῖον ἐμβαλε μέσσω
 445 ἐρχομένη καθ' ὄμιλον, ὀφέλλουσα στόνον ἀνδρῶν.
 Οἱ δ' ὅτε δὴ ῥ' ἐς χώρον ἕνα ξυνιόντες ἴκοντο,
 σὸν ῥ' ἔβαλον ῥινούς, σὸν δ' ἔγχεα καὶ μένε' ἀνδρῶν
 χαλκεοθωρήκων· ἀτὰρ ἀσπίδες ὀμφαλόεσσαί
 ἐπληντ' ἀλλήλησι, πολλὰς δ' ὀρμαγδὸς ὀρώρειν.
 450 Ἔνθα δ' ἄμ' οἰμωγὴ τε καὶ εὐχολὴ πέλεν ἀνδρῶν
 ὀλλύντων τε καὶ ὀλλυμένων, ῥέε δ' αἵματι γαῖα.
 Ὡς δ' ὅτε χεῖμαρροι ποταμοὶ κατ' ὄρεσφι ῥέοντες
 ἐς μισγάγκειαν ξυμβάλλετον ὄβριμον ὕδωρ
 455 κρουνῶν ἐκ μεγάλων κοίλης ἐντοσθε χαράδρας·
 τῶν δέ τε τηλόσε δοῦπον ἐν οὐρεσιν ἔκλυε ποιμίην·
 ὡς τῶν μισγομένων γένετο ἰαχὴ τε πόνος τε.

1. Γ. Παράσχο, «Ἰλιάδος» Δ [Μετάφρασις], «Κλειτὸν» 1, ἀρ. 18 (15/27 Σεπτεμβρίου 1885), σ. 271. (Ἡ στιχαρίθμησις τῆς μεταφράσεως τοῦ Γ. Παράσχου ὀφείλεται σ' ἐμένα).

ὄπωσδήποτε προσπάθεια νὰ συνδέσῃ τὸν ἀρχαῖο μὲ τὸν νεώτερο κόσμο¹· ἄλλωστε τὴν προσπάθεια αὐτὴ ρητὰ εἶχε διακηρύξει — λίγους μῆνας πρὶν ἀπὸ τὸν θάνατό του — καὶ σὲ σχετικὸ τοῦ ποίημα :

*Τὰ ἔπη τὰ ὁμηρικὰ ἐρρέμβασα παιδίον
τὰ μεταγράφω, πρὸς στιγμὴν τὸ στήθος νὰ θερμάνω,
κ' εἶν' ἔδικά σας· ὡς σταυρὸν τ' ἀφίνω εἰς μνημεῖον
καὶ κλείω τὰ ἱστία μου ἢ κάτω ἢ ἐπάνω.*

[.]

*Καὶ ὄλα ταῦτα ἢ Ἑλλάς ἢ πάλαι... Δόξης χρόνοι
καὶ χρόνοι τῶν ἀρματολῶν· Τυδεὺς καὶ Νικοστάρης·
τοῦ Ἀχιλλέως ἢ ἄσπις, τοῦ Ζίδρου τὸ μηλιόνι
καὶ πόνος ἢ κελάδημα μαρτυρικῆς κιθάρας...².*

Ἀρχαϊσμός, πατριωτισμός καὶ μελαγχολικὴ διάθεσις... Κύρια γνωρίσματα τοῦ ρομαντικοῦ λογοτεχνικοῦ κινήματος στὸν ΙΘ' αἰῶνα, ποῦ ὑπηρετήσε μὲ τὴν τέχνην του πιστὰ καὶ ὁ Γεώργιος Παράσχος, ὁ φουστα-νελλοφόρος ἐρασιτέχνης.

1. Κατὰ τὸν Σ τ ρ ε ψ ι ἄ δ η [=Μιχ. Μητσάκη] (Γεώργιος Παράσχος, δπ.π.π., σ. 6), ὁ Γ. Παράσχος «ἀπέθανεν, ὅπως ἐπόθησεν ἴσως ἡ ποιητικὴ του ψυχῆ. Ἀποθεὶς τὴν γραφίδα, δι' ἧς μετέφερεν εἰς εὐτόρνους καὶ ρέοντας στίχους τῆς λαλουμένης γλώσσης τὰς θεσπεσίους ραψωδίας τοῦ ὁμηρικοῦ ἔπους [...] ἔκκλινε τὴν κεφαλὴν καὶ παρέδωκε τὸ πνεῦμα».

2. Γ. Παράσχο υ, Ὀμηρικὴ μετάφρασις, «Κλειῶ» 1, ἀρ. 17 (1/13 Σεπτεμβρίου 1885), σ. 257. Εἶναι πιθανὸν ὅτι τὸ ποίημα αὐτὸ ἐπρόκειτο νὰ προταχθῇ στὴν μετάφρασι τοῦ ὁμηρικοῦ ἔπους.